

Хроніка і бібліографія.

I. З літератури і науки.

Драгоманів і Тургенев. В книжці за лютий „Вѣстника Всемирной Истории“ надруковано „Воспоминанія українскаго писателя о Тургеневѣ“. „Український писатель“ — се Драгоманів, імя якого ще не зовсім легальне в Росії. Споминки дають цікавий матеріал до характеристики відносин знаменитого російського повістяра до українського письменства. Драгоманів посилав Тургеневу свої статі про український рух та українські книжки, шануючи в йому славного російського письменника, прихильного до українства, перекладника оповідань Марка Вовчка на мову російську, автора споминів про Шевченка. Р. 1876 Драгоманів послав Тургеневу „Повісті“ Федьковича й дістав од його такого листа: „Я одібрав разом одного дня й Вашого листа, і повісті д. Федьковича. Щиро дякую за таку почесну ознаку уваги. Я встиг перечитати — і без великої трудности — Вашу передмову і можу сказати, що цілком

поділяю Ваш погляд; та що до сього, то у мене й сумнівів не було, бо мені відомі Ваші попередні праці й Ваш напрям. Скоро перечитаю повісти д. Федьковича, я дозволю собі цілком отверто висловити свою думку. Заздалегідь чую, що тут тільки і бе джерело живої води, а решта — або мана, або труп“ (в оригіналі пи само мовою російською). Стриваючись із Драгомановом, Тургенев раз-у-раз висловлював йому свої симпатії і спочутте до українського руху; кращими прикметами української природи він уважав ідеалізм та постійність. Споминки Драгоманова, малюючи справжні відносини Тургенева до українства, мусять збити з позиції тих з Українців, що не можуть простити Тургеневу Нітасова з його думкою, що всю українську літературу можна висловити фразою „грає, грає воропає“... С. Є.

Огляд українського письменства. В „Русскихъ Вѣдомостяхъ“ (ч. 102) надруковано чималу статтю „Очерки новѣйшей малорусской литературы“, підписану іні-

ціями С. Р. Автор статі, даючи огляд українського письменства, зупиняєть ся переважно на творах тих письменників, що друкувались в „Кіевскої Старинѣ“ та „Л.-Н. Вістнику“ — д. д. Грінченка, Яворницького, Левенка, Яновської, Дніпрової Чайки та Коцюбинського. На жаль, йому видимо бракує докладних відомостей про українську літературу і з неї він вибирав не самі найвидатніші речі, а тільки те, що якимсь випадком на очі навернуло ся. Сим треба й вясняти всі ті великі й малі помилки, яких таки чимало в статі д. С. Р. Наприклад, про новіших письменників - Галичан ніже єдиним словом не згадано; характеристика письменників иноді вражає своєю поверховістю та несправедливістю. Зразком такої несправедливости можна уважати думку про мову Грінченкових творів. З сучасних письменників українських мова Грінченка, особливо останніх творів його, чи не найчистіша, чи не найблизша до народної, а тим часом авторові „Очерковъ“ вона здаєть ся „тяжелою“, „искусственной“ до того, що її важко зрозуміти навіть Українцям. Иноді здаєть ся, що д. С. Р. навіть не перечитав того, про що говорить; так, напр. відому казку Коцюбинського „Хо“ він зве „лѣсною сказкою“, — з сього справедливо лиш те, що „Хо“ починаєть ся з опису ліса і автор мабуть початок тільки й бачив. Все се дуже велика шкода, тим більша, що в російській пресі так рідко зустрінути можна огляди нашого письменства. Закінчає автор статю свою цілком справедливо увагою про дуже прикрі обставини, серед яких довело ся

розвиватись українському письменству, й се місце статі найліпше в пій. Треба побажати, щоб огляди нашого письменства частійш з'являли ся хоч у російській пресі, коли не можемо зараз мати своєї. А до останнього мусимо як з більшою силою змагати ся, бо багато є вельми пекучих питань, яких цілком не можна й здіймати в чужій пресі і які розглядати можна тільки у себе дома. С. Є.

Проповідь українською мовою. З приводу „указа“ полтавської консисторії, що надрукувала „Кіевская Старина“, про казаннє проповідей у церкві по українськи, д. Славинський помістив у часописі „Волянь“ (ч. 88) замітку „Знаменательный указъ“. Проповіди по церквах звичайно говорять наші сьвященники мішаниною російської, церковно-славянської та української мов, — та ще такою мішаниною, що її важко збагнути навіть осьвіченій, не то простій людині. Цевна річ, що така проповідь не може мати жадного впливу на простих слухачів, що здебільшого зовсім її не розуміють і, як каже автор, „сь безнадежnymъ усердіемъ“ слухають казань сьвященника. А тим часом сільське духовенство, за дуже малими виемками, дуже добре знає народну мову і могло-б користуватись нею, щоб бути зрозумілим народови. „Указ“ полтавської консисторії й показує таким сьвященникам, що піклують ся про народ. шлях, яким повинно йти. Нічого й казати, скільки правди в отсїх словах д. Славинського: „Живі зносини з народом можуть бути тільки його рідною мовою, а без неї повстає формалізм, що зовсім не личить у спра-